

GOSPODARSKI LIST

· LIST IZHAJA VSAK MESEC ENKRAT ·

* *

MAROČNINA:

Za celo leto 12 lir

Za pol leta 6 „

· · Posamezna številka 1 liro. · ·

LETO I.

ŠT. 2.

FEBRUAR 1922

UPRAVNIŠTVO IN UREDNIŠTVO

· · V GORICI · ·

CORSO GIUSEPPE VERDI ŠT. 32

* *

· · · · Rokopisi se ne vračajo. · · · ·

Gospodarska enketa.

Gospodarski položaj naše dežele se od dne do dne slabša. Vedno bolj usihajo razni pridobitni viri, vsak dan je pomanjkanje sredstev občutnejše in dan za dnem se bolj širi spoznanje, da lezemo neizprosni mizeriji nasproti.

Kako ustaviti grozečo katastrofo? Kako najti pota k izboljšanju gospodarskega položaja?

Kakor je splošno znano, ne tlači gospodarska kriza samo nas primorskih Jugoslovanov, temveč trpi pod njo več ali manj vesoljni svet. Kakor razvijajo naši čitatelji tudi iz naših današnjih člankov: »Nekaj vzrokov svetovne gospodarske krize« in »Mednarodna gospodarska konferenca v Genovi« je cela kopica vprašanj, od katerih zavisi rešitev gospodarske krize, na katere nimamo mi nikakega vpliva. So pa tudi važne domače gospodarske zadeve, katerih ugodna rešitev leži več ali manj v naših rokah. Naj navedemo kratko samo nekatere najvažnejše: vojna odškodnina, elektrifikacija vodá, zamenjava denarja, rešitev in povzdiga domače industrije in obrti, izvoz raznih naših poljskih pridelkov n. pr. krompirja, vina, češenj, zaščita domače živinoreje i. t. d.

Za nekatere teh vprašanj se sicer živalno zanimajo razne ugledne korporacije, ter so se dosegli tudi lepi delni uspehi, vendar jih nikakor ne

moremo izločiti iz celotnega šopa, ker so za nas preveč življenske važnosti.«

Kakor rečeno zavisi ugodna rešitev teh vprašanj deloma od nas samih. Ako dosežemo izboljšanje položaja v zgoraj označenih zadevah si vstvarimo vsaj toliko gospodarsko podlago, da bomo rešitev svetovnih gospodarskih težkoč s silo lahko počakali in pretrpeli.

»Gospodarski list«, ki si je zastavil glavno nalogo v tem, da skuša dvigniti naš gospodarski položaj, je zato mnenja, da je neobhodno potrebno, da se skljuje »gospodarska enketa«, na kateri naj bi se po možnosti določila pota, po katerih naj bi se rešila označena pereča vprašanja.

Da bo imela ta »enketa« vspeh je potrebno, da se sestavijo že prej natančni načrti in konkretni predlogi. V ta namen bosta objavili v prihodnjih dneh »Goriška Straža« in »Edinost« po posredovanju uredništva »Gospodarskega lista« vrsto tozadevnih gospodarskih vprašanj, na katera naj vsi, ki se zanimajo za gospodarski položaj naše dežele, vpošljejo svoje odgovore na uredništvo »Gospodarskega lista«. Odgovori se objavijo v prihodnjih številkah »Gospodarskega lista«. Na podlagi teh naj bi se potem vršila ustmena »Gospodarska enketa.«

Uredništvo.

Nekaj vzrokov svetovne gospodarske krize.

Posledice vojne se kažejo na gospodarskem polju povsod in v vseh državah jih bo več ali manj vsakdo občutil še desetletja. Do danes se še niso pokazale v najhujši obliki in nismo še dosegli vrhunca gospodarskih nesreč. Vsi finančniki in državniki, vsa veleindustrija in veletrgovina ugiba in pretresa, kako rešiti Evropo pred polnom, toda snežni plaz drči in tira vse s seboj. Iz te gospodarske krize trenutno ni rešitve; prišla bo sama od sebe kakor prenose krizo še zdrav organizem bolnika, okoli katerega stojé zdravniki in sklepajo razne ukrepe.

Denarno stanje je danes najboljše merilo krize, v kateri se nahajajo evropske države. Danes dobiš na pr. za liro deset jugoslovanskih kron, čez dva dni pa že trinajst ali narobe. Vse špekulira z valutami kot na lotarijo. Denar te ali one države se dviga in pada na večinoma zagoneten način. Čemu ta večni ples valut, ples na srečo in nesrečo milijonov ljudi?

Razni so vzroki te denarne krize malodane vseh držav. Predvsem je vojna pretresla vse vojskujoče se države v njihovih gospodarskih temeljih. Ker je cela zemlja velik gospodarski organizem, kjer je posamezna država le del tega organizma, povzroči bolezen enega dela, da trpi celotni organizem.

Vzemimo gospodarski ustroj države pred vojno. O usodi valute te ali one države ni odločevala samo trgovska bilanca (uvoz, izvoz), ampak tudi prevozní stroški, obrestovanje lastnega kapitala v tujini in tujski promet. Francoska je na pr. od l. 1907 do 1911 uvozila za 33, izvozila pa le za 28 milijard frankov blaga, z drugimi besedami: Francoska je v tem petletju kupila letno od inozemstva za celo milijardo blaga več nego je prodala. Iz tega bi se dalo sklepati, da je Francija plačala inozemstvu vsako leto eno milijardo frankov. V resnici se pa to ni zgodilo. Nasprotno izkazuje carinsko izvestje o izvozu in uvozu zlata in srebra za to dobo: uvoz 3, izvoz 2 milijardi frankov, torej je Francija prejela v petih letih eno milijardo frankov zlata, ki je ostala v državi.

Vzemimo Angleško: uvoz je pred vojno prekašal izvoz za celih 5 milijard lir. — Iz teh dokazov je razvidno, da ni samo trgovska bilanca odločujoča za gospodarski položaj države. Tudi drugi činitelji odločujejo. Omeniti hočemo najvažnejše: prevozní stroški, obrestovanje kapitalov naloženih v inozemstvu in tujski promet. Pri prevoznih stroških je važno, ali so železnice, oziroma ladije v lokah domačega kapitala ali inozemskega. Kar se

tiče pomorskega prometa, je Angleška odpremnik malodane celega sveta. Dohodki, ki jih je imela Angleška pred vojno od tega prevažanja, so znašali letno povprečno dve milijardi in pol lir. — Nadalje donaša obrestovanje lastnega kapitala naloženega v tujini velikanske dohoke, ki se računajo za Anglijo (za l. 1913) na tri milijarde lir. Ravnotako je imela tudi Francija od 30 milijard lir, naloženih v državnih posojilih, delniških družbah, posestvih itd. v inozemstvu, nič manj kot poldrugo milijardo lir letnih dohodkov. — Tujski promet je igral v Italiji in Švici veliko gospodarsko vlogo; računalo se je samo za Italijo pol milijarde lir letnih dohodkov. — Nadalje so pošiljale revne države svoje delavce v tujino, ki so pošiljali svoje prihranke domov. Vsi ti in še razni drugi činitelji so odločevali o gospodarskem položaju države.

Na podlagi gornjih podatkov bomo na pr. razumeli gospodarski položaj Anglije in Francije po vojni. Francija je imela večji del svojega, v inozemstvu naloženega kapitala v Rusiji. Tu so francoskim kapitalistom prekrizali račune obrestovanja boljševiki. Na drugi strani imajo Francozi ogromne tirjatve vojne odškodnine pri Nemčiji, ki so večji del dvomljive vrednosti. — Angleški kapital ni izgubil ničesar v inozemstvu: obrestovanje angleškega kapitala v Indiji, Južni Afriki, Egiptu itd. donaša še vedno mastne dobičke, ravnotako pomorski promet. Radi tega stoji angleška valuta v razmenju s francosko nad 211, z drugimi besedami: pred vojno je stal pfund 24 frankov, danes nad 50.

Italija je izkazovala pred vojno eno milijardo deficita v trgovski bilanci. To milijardo je izenačilo 500 milijonov dohodkov iz tujskega prometa ter 500 milijonov prihrankov, ki so jih izseljenci pošiljali domov. Sedaj po vojni se je zmanjšal izdatno tujski promet, ravno tako je moralo mnogo izseljencev ostati brez posla doma, ker je določen za Zedinjene države letni kontingent, ter ne najdejo italijanski delavci dela v Nemčiji, Avstriji, Rusiji in drugod. Trgovska bilanca izkazuje ogromen milijardni deficit ter znaša obrestovanje inozemskega kapitala, ki ga je Italija uporabila med vojno, stotine milijonov. — Nadalje je Italija pri pomorskem prometu navezana na večinoma inozemske ladije; obrestovanje kapitala, naloženega v tujini, je malenkostno. Radi vseh teh dejstev je kurz lire napram francoskemu franku 1:2 in se bo morda še poslabšal.

Bilo bi odveč, ako bi navajali vzroke visokega kurza dolarja in valut v vojni nevtralnih držav; ti so več ali manj vsakemu znani.

Nemško narodno gospodarstvo davijo grozni pogoji vojnih odškodnin in je kurz nemške marke odvisen raditega od milosti in nemilosti entente.

Zanimivo bo navesti vzroke nestabilnih kurzov držav, ki so nastale po svetovni vojni. O tem prihodnjič.

Mednarodna gospodarska konferenca v Genovi.

Zastopniki odločujočih evropskih velesil so na zadnjem mednarodnem sestanku v Cannes-ah sklenili, da se v kratkem sestane mednarodna gospodarska konferenca v Genovi, na katero so poleg zastopnikov zmagovitih držav povabili tudi zastopnike Nemčije in celo — sovjetske Rusije. Dolgo so se predstavitelji zmagovitih meščanskih držav obnavljali, predno so se odločili, da sedejo k skupni posvetovalni mizi z zastopniki revolucionarne proletarske države.

Ako pomislimo kako so zmagovalci napenjali vse svoje moči in poskušali vsa sredstva, da bi brez Rusije in proti njej politično in gospodarsko obnovili Evropo, potem moramo priti do prepričanja, da so jih morali zelo važni razlogi prisiliti, da preme- ne svojo doseganje Rusiji skrajno sovražno politiko. In res prihajajo državniki vedno bolj do spoznanja, da je treba likvidirati škodljivo politiko sovraštva in nasilja močnejšega nad slabejšim. Politične in gospodarske razmere Evrope se ne dajo urediti brez sodelovanja industrijalne Nemčije in ogromne zemljodeljske Rusije.

Oglejmo si nekoliko današnji gospodarski položaj naše države. Italija je danes gospodarsko težko pasivna. Ona mnogo več konsumira nego producira. Ako nekdo več potrosi kakor zasluži mora deloma živeti od kredita. Kredita pa nihče ne dobiva na zrak. Kredit dobiva le oni, ki ima kako premoženje ali pa more nuditi kakoršno-koli jamstvo, da bo svoj dolg poplačal ob gotovem roku. Kapitalistične države, med katere spada tudi Italija, pa kakor take nimajo skoro nikakega premoženja. Vsa bogastva, ki se v njih nahajajo, so privatna lastnina kapitalistov in drugih manj premožnih zasebnikov. Vkljub temu kreditirajo kapitalisti do gotovih mej državam za državne potrebe, ako se njih narodno gospodarstvo nahaja v dobrem položaju, ker tiči v tem poročju, da bodo države v stanju iztirjati od svojih državljanih potrebne svote za poravnanje obresti in glavnice. Kdo pa bo posojal državi, v kateri živi na milijone brezposelnih oziroma nezadostno zaposlenih ljudi, da bo ona s pomočjo teh kreditov redila brezposelne? Od kje naj ti brezposelni nemaniči dobijo sredstva za poplačanje dolgov?

Italija dobiva, sicer s težavo in vedno težje, ali vendar dobiva že sedaj mnogo živil — in dobivala bi jih lahko mnogo več — iz Amerike. Dobivala pa bi jih v zadostni meri le tedaj, ako bi njeno

narodno gospodarstvo bilo aktivno t. j. ako bi v zameno izvažala odgovarjajočo množino svojih produktov. Kaj pa naj izvažata n. pr. v Ameriko? Industrijalnih proizvodov ne, ker jih ima Amerika sama preveč; zemljodeljskih pridelkov pa ima Italija sama premalo in če bi jih tudi imela dovolj za izvoz, jih Amerika sama ne rabi. Približno isto razmerje vlada tudi med Italijo in drugimi velikimi državami, oziroma njih kolonijami. In to kar je tukaj povedano za Italijo velja tudi v večji ali manjši meri za vse one velike države, v katerih vlada gospodarska kriza.

Ako se pa vpostavimo normalni odnošaji z Rusijo in stopijo kapitalistične države z njo v tesne in izdatne gospodarske zveze bo to pomenilo, da smo nastopili pot ozdravljenja splošne gospodarske krize. Rusija rabi sedaj neizmerne množine ne le industrijalnih, marveč celo poljedeljskih produktov. Izvoz v to državo mora v kratkem času postati naravnost ogromen, kar bo silno povzdignilo narodno gospodarstvo v vseh onih državah, ki bodo udeležene pri tem izvozu. Naravna posledica tega pa bo prenehanje brezposelnosti in gospodarske krize.

Kako pa je z vprašanjem kredita? Mari ne rabi Rusija v še veliko večji meri kredit nego druge države? Ali ne veljajo tudi za njo isti razlogi kakor za Italijo, da jej namreč ni mogoče kreditirati? Ne! Za Rusijo ne veljajo ti razlogi; ona se nahaja v položaju zelo bogatega kmeta z velikim, a zelo zanemarjenim posestvom, ki leži mrtvo, ker kmet nima sredstev, da bi ga obdeloval. Kateri kapitalist bi se branil posoditi takemu kmetu potreben kapital za vpostavo gospodarstva? Saj so to vendar najbolj varna, solidna in koristna posojila! Ako torej zapadni kapitalizem posodi orjaškemu kmetu, ki se imenuje ruska sovjetska republika, potrebne kapitale, bodisi v denarju ali pa v blagu, kar je vse eno, se s tem pravsem povzdigne rusko poljedelstvo, ki bo zopet začelo zalagati vso zapadno Evropo z neobhodnimi živili, kar bo omogočilo Rusiji, da poplača svoje dolgove in bo pripomoglo, da začne zopet pravilno funkcionirati ves evropski narodnogospodarski organizem.

Iz vsega tega je jasno razvidno kake ogromne važnosti bo mednarodna gospodarska konferenca, na kateri bodo ruski delegati (červno morda neopaženo) igrali glavno vlogo. Sicer se bo morda Franciji, ki se protivi tej konferenci, še enkrat posrečilo, da z diplomatskimi intrigami prepreči vsa-

ko vspešno delovanje genoveške konference. Toda ta njen negativni vspeli bo gotovo zadnji in jej gotovo ne prinese sreče, temveč bo pomenil začetek propadanja francoske slave, ker bo podal svetu jasen dokaz, da so nenasitni francoski kapitalistični oderuhi tisti, ki nočejo dovoliti človeštvu, da bi po grozni svetovni vojni prišlo slednjič do mirnega gospodarskega in kulturnega dela.

Do gospodarskega sodelovanja med Rusijo in zapadom mora priti in bo prišlo, ako ne v Genovi pa nekoliko pozneje kje drugje, ker le na ta način bo mogoče odpraviti grozote brezposelnosti in goskpodarske krize. Zato gledamo z zaupanjem v Genovo.

D. Godina.

Kmetijska zadruga v Trstu.

St. Čok in ing. Rustja.

Kmetovalci tržaške okolice niso imeli pred vojno razen Tržaške kmetijske družbe nobene prave kmetijske organizacije. Tekom in koj po vojni, posebno pa po zasedbi, je Tržaška kmetijska družba skoro ustavila svoje delovanje, vsled česar je nastala v našem društvenem življenju globoka vrzel. Vojna, posebno novi gospodarski pojavi so pokazali mnogo do tedaj prikritih potreb. Tako potrebo so občutili tudi tržaški okoličanski kmetje in vrtnarji na gospodarskem polju. Uvideli so, da jim Tržaška kmetijska družba sama ne more nuditi tega, kar potrebujejo, posebno še, ker ni bila vodena v duhu in po potrebah ljudstva. Šli so na delo, ki nam je rodilo Kmetijsko in vrtnasko gospodarsko zadrugo, katera je imela svoj ustanovni občni zbor dne 27. julija 1919 in pričela z rednim poslovanjem meseca novembra istega leta. Pri ustanovitvi »Zadruga« so sodelovali skoro sami kmetje in vrtnarji.

Namen novoustanovljene Zadruga je bil združiti v Kmetijski in vrtnarski zadrugi vse vrtnarje in kmetovalce tržaške okolice ter potom zadruga vnovčevati njihove pridelke in nabavljati potrebščine. Glavni cilj organizacije je bil, zavojevati tržaški trg, ter na ta način uveljaviti in dati prednost domačim pridelkom, kar bi znatno ojačilo naše kmetijstvo in vrtnarstvo. V ta namen so se ustanovili v mesecu maju 1920 razni odseki in sicer: zelenjadni, mlekarški in vinarški. Potom zelenjadnega odseka je zadruga vnovčevala zelenjavo in sadje, odprla dve razprodajališči in imela svoje razprodajalce na vseh tržaških trgih; ravno tako je začel razprodajati tudi mlekarški odsek mleko, ki ga dobiva od svojih članov. Meseca novembra 1920 se je odprla zadružna gostilna.

Poleg že imenovanih odsekov se je ustanovil tudi Hranilni odsek in Zavarovalni odsek goveje živine. Dočim je pričel Hranilni odsek delovati že meseca julija 1920, ni zavarovalni odsek goveje živine še dosedaj začel s svojim poslovanjem in bržkone, z ozirom na razne težkoče, kot tak ne bo mogel poslovati, marveč si bo moral spremeniti pra-

vilnik in začeti akcijo v drugi smeri kot je bila zamišljena.

Spomladi 1920 leta so se začele ustanovljati podružnice, ki so do danes dosegle število 26, kar ni dosedaj dosegla še nobena zadruga. Izmed vseh 26 podružnic morejo zaznamovati vidne uspehe le nekatere. Ena taka podružnica je podružnica v Klanecu, ki je oddala glasom podružnične bilance za leto 1921 Matici v Trstu za 140.157.— Lir različnega blaga, kakor mleka, krompirja, sadja, metel, i. t. d. in prejela od Matice za 176.568.— Lir blaga in sicer otrobov, moke, koruze, umetnih gnojil, poljedelskega orodja i. t. d.

Iz navedenih števil vidimo, da je podružnica Klanec prejela mnogo več blaga kot ga je oddala, t. j. več ga je konsumirala kot potom Zadruga prodala. Ako bi pogledali bilance ostalih podružnic, bi videli, da je razlika še mnogo večja in je nekaj podružnic takih, ki niso prodale potom Matice sploh nobenega blaga. To je tudi vzrok, da nima Kmetijska zadruga onega pomena, ki bi ga morala imeti po številu članov in podružnic in po njeni narodno-gospodarski važnosti. Premalo je gledala na produktivnost in je zavila preveč v smer konsumne organizacije, ki je pa pri kmetskem stanu združena z večjimi težkočami kot pri delavstvu, kjer se more množina in vrsta potrebnih predmetov predvideti. Pri kmetskem stanu je to mogoče šele po večletni statistiki. Vsled teh težkoč mora računati vsako kmetijsko konsumno zadružništvo na izgubo pri onem blagu, ki ga v gotovem času ni bilo mogoče prodati. S takimi izgubami se mora računati posebno danes, ko svetovna trgovina vsled splošne gospodarske krize še ni urejena in niso še ustaljene cene.

Pri kmetijski zadrugi v Trstu se je od njene ustanovitve do danes zelo mnogo delalo in mnogo žrtvovalo. Da se pa ni dosegel celotni uspeh, zato je mnogo vzrokov. V poštev prihaja predvsem duševno razpoloženje našega kmetskega ljudstva, ki po veliki večini popusti zadrugo takoj, ko je pri enem trgovcu blago cenejše, pa magari le za 1 st,

To se zgodi celo v takih mestih, kjer Zadr. odločno vpliva na ravnanje in znižanje cen. Drugi vzrok nepopolnega uspeha je pomanjkanje narodne in požrtvovalne inteligence, ter požrtvovalnosti sploh. Precej so krivi tudi gotovi »rodoljubni« trgovci, ki bi vsako zadružno organizacijo najraje vtopili v žlici vode.

Umevno je, da se je morala in se mora mlada in tako razsežna organizacija, kakor je Kmetijska

zadruga v Trstu, boriti z velikimi težavami. V času ko ne žrtvuje nobeden niti minute, ako ne vidi zagotovljenega direktnega dobička za svoj trud, je Kmetijska Zadruga dosegla vendarle velike uspehe. Vodstvo je spoznalo vse slabe in dobre strani našega kmeta in njegov gospodarski položaj, dobre in slabe strani svoje organizacije in upati smemo, da bo iz tega spoznanja izrastlo v resnici močno zadružno drevo, ki nam bo obrodilo dober sad.

Kmetijski vestnik.

Ušaj, uradnik dež. kmet. urada.

O pretakanju vina.

O pretakanju vina imajo naši vinogradniki večinoma napačne pojme. Oni so mnenja, da vino s pretakanjem izgublja svojo moč in dobroto. Zato tudi marsikateri vinogradniki, ako niso prisiljeni, svojega vina ne pretakajo, rekoč: »Vino naj leži na svoji materi.« Da je to velika zmotna in da je njih ravnanje z vinom napačno, hočemo kratko pojasniti.

Vino pretakamo iz več razlogov in sicer: da ga ločimo od drožij, da ga prezračimo in po potrebi, kadar ga prodajamo ali pretakamo v manjšo posodo. Namen, katerega hočemo s pretakanjem doseči, je različen, zato moramo pri pretakanju tudi različno postopati. Prvo pretakanje ima glavni namen ločiti učiščeno vino od drožij in ga prezračiti. Ta naloga prvega pretakanja je zelo važna, ker ima velik vpliv na nadaljnje razvijanje in dobroto vina. Da bomo pa vino pretakali z razumevanjem, pravilno in o pravem času, moramo vedeti, kaj prazprav potrebuje vino za svoje dozorevanje in kaj je drožje!

Za dozorevanje potrebuje mlado vino v prvi vrsti zrak, mir in dovoljno toploto. Zato moramo skrbeti za zmerno toplo klet in za primerno prezračenje pri pretakanju. Torej ne pretakajte mladega vina s cevjo, ampak po pipi! Nekateri se bojé, da vino pri takem pretakanju izgublja moč, toda kemično je dokazano, da to ni res. Pri nizki in zmerni toploti izhlapeva namreč alkohol v isti meri iz vina kakor ostale hlapljive vinske snovi. Res je, da prezračeno vino, ali pa tako, ki je par dni stalo v odprti posodi, postane po okusu prazno, toda to ni posledica izgube alkohola, ampak je posledica izhlapele ogljenčeve kisline, katero pa mlado vino z več ali manj dolgim ležanjem v zaprtem sodu zopet pridobi. Tudi se vino po pretakanju zopet zmoti, ali to zmotenje je vinu samo koristno, ker ga povzroča samo zgoščenje beljakovin, ki se pa kmalu vsedejo in vzamejo s seboj vse snovi, ki vino kalijo. Zato se pa vino pozneje čim lepše in boljše učisti.

Pri prvemu pretakanju je zelo važno, da zadene mo pravi in ugodni čas. Zato moramo vedeti kakšen vpliv ima vinsko drožje na vino in iz česa pravzaprav sestoji!

Vinsko drožje sestoj iz deloma že izmrlih in deloma še živečih stradajočih vrelnih glivic, ki so svoje delo s prevrenjem sladkorja v alkohol dokončale. Še živeče vzdržujejo svoje borno življenje z uporabo organskih snovi v vinu, izmrle so pa kakor vsako mrtvo bitje, podvržene gnilobi. Vpliv prvih, zlasti še živečih glivic posebne vrste, v znanstvu imenovanih *Micrococcus malolacticus*, je v posebnih okoliščinah lahko koristen, vpliv izmrlih glivic je pa vinu vedno škodljiv, ter postane lahko celo pogubonosno. To zadnje dejstvo je lahko vsakemu razumljivo, ker — kakor rečeno — izmrle glivice začnejo prej ali slej gniti in vino v najboljšem slučaju počrni, ali se pa lahko tudi zbirsi, ter postane s tem neužitno.

Delovanju glivice *Micrococcus malolacticus* pa moramo posvetiti posebno pozornost, ker zaželjeno ali nezaželjeno delovanje iste, določa pravi čas za prvo pretakanje. Kako to? Ta glivica vporablja namreč za svoj obstoj jabolčno kislino, ki se nahaja v vinu, ter jo spreminja v mlečno kislino. Ta kislina je mnogo manj kislina in mnogo bolj prijetnega okusa, kakor jabolčna. Zato tudi izgubi vino, ki smo ga dalje časa držali na drožju več kisline, kakor ono, ki smo ga zgodaj pretočili. Iz tega sledi, da moramo več ali manj kislina vina kasneje pretočiti, kakor vina dobrih letin, ki imajo ponavadi še premalo kisline v razmerju s svojo močjo. Pri tem pa ne smemo pozabiti na eno dejstvo: drožje v slabšem vinu je bolj podvrženo gnilobi, zato ne smemo s pretakanjem predolgo odlašati, zlasti ne v toplejših kletih. Tudi ne smemo pri šibkem vinu kisline preveč zmanjšati, ker tudi ona poleg alkohola prepreča, da se vino ne pokvari.

Torej letos, ko so vina večinoma dobra in močna, naj oni, ki so zamudili in še niso pretakali, to čimprej storijo. Marsikdo poreče, saj Kraševci ne pretakajo do pozne spomladi svojega terana in ven-

dar ta tako slovi v deželi. Kako naj opravičimo v tem pogledu Kraševce? Prav lahko! Oni s tem, da puščajo teran dolgo na drožjah, po večini nevedoma koristijo ugodnemu delovanju prej imenovane glivice, ki zmanjšuje kislino, katere je v mladem teranu navadno odveč. Kakor sem omenil, razvija ta glivica mlečno kislino in raditega tudi pravimo, da se teran pije «kakor mleko».

Pri pretakanju moramo paziti tudi na vreme, ker pri veterarnem in deževnem vremenu se vino nekoliko vzdigne in postane kalno. V tem pogledu moramo biti pač zelo pazljivi, kajti glavno načelo prvega pretakanja je, da vino kalikor mogoče čisto odtočimo od drožja. Zato: vino naj se pretaka le ob lepem in mirnem vremenu!

Zdaj še par besed, kako naj ravnamo z letošnjim vinom! Letošnje vino je — kakor rečeno — močno in marsikakemu vinogradniku niti popolnoma prevrelo ni. Zato je v takem vinu ostalo manj ali več sladkorja, ki mora do spomladi prevreti, kajti poleti je ta sladkor vinu lahko v pogubo. Bolezni: vlečljivost, cik i. t. d. kaj rade napadajo taka vina. Kako doseči, da nam bo vino do spomladi popolnoma prevrelo? — Skrbeti moramo za toplo klet, pretočiti vino prvič čimprej in paziti pri tem delu, da vino čimbolj prezračimo ter da ne zadimimo sodov pred uporabo z žveplom. Kratko rečeno: nuditi moramo glivicam vse ugodnosti, ki so potrebne za njih delovanje in jih nikakor ne smemo uničevati z žveplenim dimom, ki je pravi strup zanje.

Konečno naj omenim, da so nekateri vniogradniki uporabljali letos za izdelovanje petjota in zboljšanje vina kahariniran sladkor ter opazili, da je tako vino ostalo sladko. To je popolnoma razumljivo, ker saharin ni sladkor in glivice ga ne morejo spremeniti v alkohol. Taka vina ostanejo vedno sladka, zato ne uporabljajte za zboljšanje vina nikdar sahariniranega sladkorja!

Ing. Rustja.

Kostolomnica.

Kakor že samo ime povè, je to bolezen, vsled katere se lomijo kosti. Ta bolezen nastopa predvsem pri goveji živini, pa tudi pri kozah in prašičih. Znaki te bolezni so: živali rade polegujejo, gibljejo se zelo okorno in sklepi so večkrat otekli ter hreščijo. Dlaka je brez sijaja in se rada trže. Živali pomršavijo, rade ližejo zidovje, grizejo obleko in jasli, krmo zanemarjajo in kosti se jim zelo kmalu prelomijo. Vzrok te bolezni je pomajkanje mineralnih snovi v krvi.

Kaj so mineralne snovi? Ako preiščemo pepel, dobimo v njem: apnenec, kalij, fosforno kislino, železo, kremenčevo kislino, magnezij, klor, žvepleno

kislino itd. Zgorele so beljakovine, tolšče in ogljikovi vodani (škrob itd.). Zgorljive snovi potrebuje žival za tvoritev mesa, kože, mleka, krvi, masti itd., nezgorljive pa predvsem za tvoritev okostja. V glavnem velja rečeno, a vendar morajo biti vse te snovi ozko strnjene, ker le tako bo žival uspevala in le tako pride krma do veljave.

V vsaki krmi se nahajajo zgorljive in nezgorljive snovi v gotovem razmerju. Malo pepela se nahaja predvsem v krompirju in repi, sploh v gomoljnicah. Vsled tega moramo posebno paziti pri krmljenju mladih prašičev, da jih ne krmimo samo s temi krmili. Vsled pomanjkanja pepela v krmi, nastopi kostolomnica. Mnogo pepela imajo v sebi trave in seno, pa ne vse enako. Otrobi imajo v sebi več pepela, kakor žito, od katerega so otrobi.

Seno je glede pepela zelo različno. Različnost izvira iz različnih trav, pa je tudi posledica letine, oziroma padavin. Raznolikost izvira tudi od različne zemlje, kjer je seno raslo. V suhem letu, kakor je bilo letošnje, se raztopi v zemlji zelo malo mineralnih snovi, vsled česar je seno na teh zelo ubogo. Isto velja glede zelo mokrih let, ko so raztopnine preveč redke in rastlina preveč hitro raste. Takih let v naših krajih ni. Za normalen razvoj trav je potrebno srednje leto, ne preveč suho in ne preveč mokro. Razlika v pepelu zavisi tudi od različnih trav in rastlin. Kot omenjeno vsebujejo malo pepela gomoljnice. Detelja vsebuje več pepela kakor trave, posebno pa lucerna. To si moramo zapomniti predvsem pri krmljenju mladih živali in mlečnih krav, ki potrebujejo v krmi več pepela, kakor druge živali, n. pr. voli.

Omenjeno je bilo, da ima seno v letih velike suše manj mineralnih snovi kot v navadnih. Posledica tega je, da nastopi v takih letih pogostejše kostolomnica. To prikazen, ki je iz rečenega umljiva, imamo tudi letos, ko se je opazilo po deželi že več slučajev kostolomnice. Kostolomnica je bolezen, ki jo je težje izlečiti, kakor obvarovati se pred njo.

Kmetje v naših krajih nasplošno premalo pazijo na krmo. Krmiti moramo tako, da vsebuje krma vse, kar žival potrebuje, da nam more dati ono, kar želimo imeti od nje. V slučaju kostolomnice, ki jo spoznamo po zgoraj navedenih znakih, moramo krmiti obolelo žival z ovsom in stročnicami, dobra pa je tudi slama od fižola in graha. Ako nimamo teh krm, moramo uporabljati umetne soli, predvsem **klajno apno**.

Klajno apno je zmes apnenca s fosforno kislino. To so snovi, ki so predvsem važne za tvorenje kosti. Klajno apno dajemo živini na ta način, da ji ga primešamo med otrobi ali pa potrosimo po drugi krmi. Na glavo in dan ga ne smemo dati živali več kot 100 g. Zapomnimo si, da ga damo goveji živini

zjutraj in zvečer po eno jedilno žlico, prašičem pa samo enkrat na dan eno žlico. Navedene množine klajnega apna pa bi morali dajati naši kmetovalci vedno in ne samo tedaj, ko se bojijo kostolomnice. Na ta način se kosti živini bolj krepijo, kar je posebno važno pri mladi živini.

Obvarovalno sredstvo pred kostolomnico je gnojenje travnikov s fosfornimi gnojili. Ako so naši travniki kisli, da raste tam kislja trava, kar poznamo po bičevju (paludovna), je to znak, da potrebujejo apnenca. Take travnike moramo gnojiti z apnencem in sicer z žganim apnom ali pa laporjem. Dober je tudi cestni prah, cestno blato in soldan. Na 100 štirjaških metrov moramo potrositi okoli 20 kg žganega apna; potem ne potrebujemo trositi več apna prilično 10 let.

Pomladitev starih sadnih dreves s preceptivijo se ne izplača, ako je drevo preseglo gotovo starost in sicer pri: črešnjah 20. leto, pri jablanah 30. leto in pri hruškah 35. leto. V slučaju, da je drevo preseglo navedeno starost, je najbolje, da se ga poseče in izkoplje ter zasadi mlado, toda nikdar ravno na istem mestu, zlasti ne drevo iste vrste.

Krmilna vrednost različnih vrst slame. Različne vrste slame imajo različno hranilno vrednost in tudi učinkujejo različne na posamezne živali. Slama jarega žita (letnega ječmena, ovsa, pšenice je za krmo več vredna kot ona zimskega žita (zimski rž, zimski pšenica, zimski ječmen i. t. d.). Slama jarega žita je tudi mehkejša, posebno ječmenova, ima pa to slabost, da rada vsrkava vlogo in se pokvari. Ovsena slama ima grenak priokus, ki pa vsem živalim prija. Uporablja se največ za konje in ovce. Pri govedih je na vsak način ječmenova slama bolj na mestu kot ovsena, posebno pri mlečnih živalih. Preveč slame se mlečnim živalim ne sme dati, ker dobi mleko lahko grenak priokus. Slama zimskih žit je mnogo lažje prebavljiva, kar velja posebno o rženi slami, ki je od vseh najtrša. Slamo je potrebno seveda mešati z deteljo ali dobro travo.

Pomnoževanje leske.

Kakor je mnogim kmetovalcem gotovo znano, lesko lahko hitro pomnožimo s semenom, vendar ta način pomnoževanja ni priporočljiv, ako sadimo lesko radi sadu. Lešniki iz semena izgojenih lesk so navadno drobni, debelolupinasti in njih drobno jedro ni posebno okusno. Razum tega so iz semena vzrasli grmi malo rodovitni.

To opažamo najbolje v gozdih, kjer se leska navadno pomnožuje samo potom semena. Tu dobimo na istem mestu med grmi take, ki so z lešniki preobloženi in take, na katerih zaman iščemo sadu. Med gozdnimi leskami dobimo take, ki imajo posebno velike lešnike in take, ki imajo droben sad. Gozdna leska, ki je okrogle rašče in ki ima velike

liste, rodi najdebeleje in največ lešnikov; dočim rodijo špičasti grmi z majhnimi listi le malo in so lešniki drobni.

To je zadosten dokaz, da ne smemo pomnoževati leske s semenom, marveč z grebenicami. Zagrebajmo pa samo veje takih rastlin, ki so lepe rašče, ki rode mnogo in se odlikujejo po lepim lešnikih. Lesko zagrebamo lahko v vsakem letnem času. Najboljši čas za to delo je pa zgodnja pomlad in od avgusta do konca oktobra meseca. Za zagrebanje uporabljamo mlade, dvoletne veje. Starejši les se težko vkorenini.

Za zagrebanje namenjene veje zavijemo nekoliko na onem mestu, kjer jih zagrebemo v zemljo, ker jih na ta način lažje upognemo in ker napravijo korenine lažje na zavitem in upognjenem mestu.

Ko smo veje zagrebli in jih obdali s kolikor inogoče dobro razkrojenim gnojem in z rodovitno zemljo, jih pokrijemo z gnojem, s šoto i. e., da ostane zemlja vlažna. Vsled tega se leske naglo in dobro vkoreninijo. Povprečno rabijo grebenice za popolno vkoreninjenje eno leto. Nekatere veje se vkoreninijo nekoliko prej, vendar se to redko dogaja. Kadar se je leska vkoreninila, odrežemo grebenice od maternih rastlin in jih presadimo za eno leto v drevesnico ali pa naravnost na stalno mesto. K.

Kmetijska predavanja.

V januarja, februarju, marcu in aprilu bodo predavali kmetijski strokovnjaki deželnega kmetijskega urada v Gorici v posameznih tecajih kmetijske nadaljevalne šole o raznih kmetijskih vprasanjih. Predavanja so javna, zato naj se jih poleg gojencev kmetijske nadaljevalne šole udeležijo v obilnem številu tudi kmetovalci dotičnih občin.

Načrt za ta predavanja (nekatera so se med tem že vršila) je sledeči:

Dne 11. januarja v Šempasu »Umno gnojenje«; dne 13. januarja v Dornbergu »Kletarstvo«; dne 18. januarja v Sv. Križu »Umno gnojenje«; dne 20. januarja v Dornbergu »Reja goveje živine«; dne 25. januarja v Dornbergu »Umno gnojenje«; dne 28. januarja v Tomaju »Umno gnojenje«; dne 29. januarja v Sv. Križu »Travništvo«; dne 1. februarja v Dutovljah »Obdelovanje polja«; dne 1. februarja v Velikih Žabljah »Gnojenje«; dne 5. februarja v Velikih Žabljah »Obdelovanje polja«; dne 8. februarja v Repentabru »Obdelovanje polja«; dne 12. februarja v Komnu »Obdelovanje polja«; dne 15. februarja v Šempasu »Travništvo«; dne 15. februarja v Dutovljah »Gnojenje«; dne 19. februarja v Mavhinjah »Obdelovanje polja«; dne 22. februarja v Tomaju »Travništvo«; dne 3. marca v Dornbergu »Sadjarstvo«; dne 8. marca v Velikih Žabljah »Zatiranje plevela«; dne 15. marca v Šempasu »Zatiranje plevela«; dne 16. marca v Breginju »Obdelovanje po-

lja«; dne 17. marca v Dornbergu »Vinogradništvo«; dne 22. marca v Repentabru »Gnojenje«; dne 23. marca v Breginju »Travništvo«; dne 23. marca

v Mavhinjah »Gnojenje«; dne 26. marca v Komnu »Gnojenje«; dne 5. aprila v Dornbergu »Obdelovanje polja«.

A. Bajec.

„Knjigovodski tečaj“.

UVOD.

V prvi številki našega »Gospodarskega lista« je naznanil g. urednik, da nameravam priobčevati razpravo, ki bo obstajala »iz daljše vrste predavanj o načinu knjigovodskega tečaja«.

Ta notica ni bila povsem točna. — Moj namen ni, pisati o tem, kako naj se vršijo knjigovodski tečaji. Način si vstvari vsak predavatelj po svojem okusu. Glavna stvar je, da si zamisli tak način, da ga razumejo njegovi slušatelji.

Tudi jaz hočem predavati o knjigovodstvu, in sicer o **zadružnem knjigovodstvu**.

Vsi vemo, da je uničila vojna pri marsikaterem našem denarnem zavodu knjige in knjigovodje. Zato ne bo odveč, ako razvijem v predalih »Gospodarskega lista« svoj »Knjigovodski tečaj« sedaj, ko zbirajo mnogi naši denarni zavodi razpršene ude knjigovodskega telesa v svrhu, da nastavijo na novo knjigovodstvo in pričnejo z rednim, vsled vojne skoraj šest let prekinjenim poslovanjem.

Vsem onim, ki se zanimajo za zadružništvo, bo znano, da naša ugledna majka »Zadružna zveza« v Ljubljani prireja leto za letom večmesečne zadružne tečaje, da si vzgoji potrebni naraščaj, ki ob ugodnem času poprime za delo in praktično uporabi pridobljene znanosti. Tudi naša mlajša sovrstnica »Zadružna zveza« v Trstu je priredila letos zadružni tečaj v krajšem obsegu. »Goriška zveza«, ki so jo njene članice prekrstile pri zadnjem občnem zboru v »Zadružno Zvezo v Gorici«, je bila pokroviteljica tečaja, ki se je lani vršil s posebnim namenom, da vzgoji voditeljev novim stavbnim zadrugam v naši deželi. Tudi letos otvori svoj zadružni tečaj, toda način predavanja bo različen. Dočim je moral učenec, ki se je vdeležil zgoraj imenovanih zadružnih tečajev, vzeti s seboj par tisoč kron ali nekaj sto lir, si bo pri zadružnem tečaju »Goriške zveze« skoraj ves ta denar prihranil. Tudi mu ne bo treba iti niti v Trst, niti v Ljubljano. Vsakemu učencu hočem predavati na njegovem lastnem domu. Ves potrošek, ki ga bo nosil vdeležnik tega tečaja, bo znašal toliko, kolikor stane naročnina za »Gospodarski list« in za potrebne tiskovine. **Tečaj bo obsegal celoletno knjigovodstvo**

ene ravnokar ustanovljene hranilnice in posojilnice. **Ob koncu tečaja sledi računski zaključek.** — Razlaganje vsakega posameznega poslovnega dogodka se bo vršilo v besedah in podobah. N. pr. če je ERŽEN pristopil k zavodu kot član in vplačal delež, bo povedano, v katere knjige naj se vpiše njegov pristop in kako se glasi vknjižba, ki bo v svrhu boljšega razumevanja izvršena na tiskovinah poslovnih knjig, ki jih rabijo naši denarni zavodi. Te tiskovine, ki bodo — kakor omenjeno — po obliki in tekstu prave zadružne knjige v manjšem obsegu, bo oskrbela »Goriška zveza vsem vdeležnikom tečaja proti povračilu nabavnih stroškov.

»Goriška zveza« goji željo vpeljati pri vseh včlanjenih denarnih zavodih enako knjigovodstvo. V to svrhu bo založila vse potrebne knjige in jih po potrebi oddajala svojim članicam. Na ta način bodo imeli tekom nekoliko let vsi denarni zavodi, ki so včlanjeni pri »Goriški zvezi«, enako knjigovodstvo.

Ker pa tiskovine same na sebi, če so še tako praktične, tvorijo knjigovodstvo še-le tedaj, če jih je knjigovodja pravilno vporabljal, če je tudi vse poslovne dogodke v te tiskovine pravilno vpisal, zato otvarja Goriška zveza potom »Gospodarskega lista« svoj knjigovodski tečaj, v svrhu, da v prvi vrsti seznanji knjigovodje včlanjenih denarnih zavodov s svojim enotnim načinom knjigovodstva, v drugi vrsti pa tudi zato, da si vzgoji naraščaj, ki ga bo že v najkrajšem času nujno potrebovala.

Vodja tečaja, ki ima za seboj dvajset let praktičnega delovanja v zadružnem in bančnem knjigovodstvu, upa, da se posreči razviti predavanja tako, da ga bo razumel vsak, ki bo posvetil predmetu le nekoliko potrebne pažnje.

Z ozirom na to vabi »Goriška zveza« h knjigovodskemu tečaju brez razlike spola in starosti vse, ki imajo volje do dela na zadružnem polju. Vsak vdeležnik je naprošen, da naroči list in pošlje naročnino v znesku 12 lir ter izjavi, da se želi vdeležiti knjigovodskega tečaja; »Goriška zveza« nato nabavi potrebne tiskovine in mu jih pošlje, ko bodo dotiskane.

S predavanji pričnem že v prihodnji številki »Gospodarskega lista«, zato je potrebno, da interesi prijavijo na naslov »Goriške zveze« v Gorici svojo vdeležbo čimpreje.

(Dalje.)

Zadružni glasnik.

Zadrugam in zadrugarjem.

Nepopisne koristi je prinesla moderna zadruga na gospodarskem in moralnem polju srednjemu in malemu kmetu in delavcu, sploh malemu človeku, če je bila v pravih rokah, če jo je vodilo blago in pošteno srce, prežeto s čutom pravičnosti in socialnosti; seveda ne sme manjkati tudi sposobnosti.

Če pomislimo samo na polpreteklo dobo, ki seže v sredo prošlega stoletja, ko so bila vsa gospodarska pota naših kmetov-delavcev odvisna od nekotikih oderuhov-skopuhov v naših vaseh, trgih in celo v mestih, se moramo odkriti pred častitljivo ustanovo **zadruga**. Lahko rečemo, da nam je rešila našega kmeta vaških pijavk, ki so mu bile skoraj izpile vso srčno kri.

Vojna je našemu združništvu zadala težke rane. Zlasti so njene zle posledice, ki ogrožajo vsako pošteno združno delo.

Morala je padla na ničlo. Dobe se ljudje, ki sploh ne ločijo dobrega od slabega. Vest se jim je takorekoč zakrknila. Povsod se nam kaže in reži nasproti goli materijalizem. Vse hiti in se podi za dobičkom; vse moli in časti papirnato tele. Izkoriščanje vseh in vsega je beseda dnevnega reda.

To je treba ustaviti, ker drugače je po človeštvu.

Nobena naprava in nobena ustanova nima toliko blažilne sile in moči, da ustavi to drčanje v pogibel, kakor ravno združništvo.

Naloga zadruga ni samo skrbeti za gospodarsko povzdigo svojih članov, ampak njena naloga je še mogoče važnejša v vzgoji, ki naj jo nudi, ki naj jo daje vsem svojim članom v prvi vrsti, a potem sosedom in sodeželanom.

Ona nam mora biti kakor luč na gori. Od nje moramo dobiti vso potrebno toploto in svetlobo pri našem delu za blagor človeštva. Zadruga nam mora kazati pot navzgor, pot, ki je sicer težka in naporena, a nas pripelje do jasnih višin, do naravne lepote, do pozitivne, dejanske ljubezni do bližnjega. Smoter, ki ga ne sme nikdar izpustiti iz vida, je boj za dosego socialne pravičnosti, poštenosti in demokratstva.

Vsakdo mora priznati, da socialni ustroj današnje družbe, ne odgovarja zahteva človečanstva. Človek ni in ne more biti stroj, ki se ga lahko poljubno izkorišča, izrablja in nadomešča. Mislimo, da ni nikdar upravičen človek, da izžema sočloveka - brata. Vsi moramo imeti pred očmi le to, da smo koristni člani človeške družbe, da pomagamo graditi veliko stavbo kulture, ki bo vsem v bla-

gor in korist. To je tudi smoter zadruga, ki ga sleduje že od prvih postankov. Že Anglež Robert Owen in potem Reiffeisen ter Schulze - Delisch in vsi njihovi nasledniki, borilci združne ideje, se vedno in povsod povdarjali socialnost, ki mora biti bistvo in življenje zadruga.

»Eden za vse — vsi za vsacega«, jim je bilo in je nam geslo, ker vsaka predpravica je drugemu krivica.

Zadruga ne dela in ne želi razlik, ampak ona združuje v sebi vse one, ki so bedni in potrebni; poleg onih, ki lahko ogrejejo telo bednika in obrišejo solze raz lica izkoriščanih in v stiske in potrebe zašlih.

»Človek si, in nič več,« odmeva v njenih vrstah.

Brezobzirno postopati proti vsakemu izkoriščanju, a tudi sama ne sme izkoriščati nikogar in nobenega. Če je stranka potrebna in v svojem delovanju poštena, se ji mora pomagati. Nikake protekcije in prednosti, a tudi ne cincanja in nagibanja.

S previdnim in poštenim postopanjem je zadruga rešila že marsikaterega človeka, a tudi so nam znani slučajji, ko ga je z neprevidnim, strankarskim ravnanjem pokopala in gospodarsko ter moralno uničila.

Absolutna poštenost se mora zahtevati od zadruga, ker to je v njenem bistvu. Kakor kristal čisto mora biti njeno delovanje, če hočemo, da nam bo rezala kulturno brazdo. Gladka in opolzka je pot, po kateri stopa povojno človeštvo, tem trša in brušnejša mora biti zato zadruga, da nam bo pustila sledove poštenosti v vsem življenju. V njenih rokah je vzgoja poštenosti v našem naraščanju, ki je zapustil ljud. šolo.

Danes kličemo vsi po najobširnejši demokraciji. Če je kje v veljavi ta klic, velja še najbolj pri zadrugi. Vsi enake pravice, enake dolžnosti!

Dostop v zadrugo ne sme biti prav nikomur zabranjen. Pomagati pri delovanju in prospelu zadruga je vsakega člana prva dolžnost. Zanašati se na nekaj oseb, kakor je žalibog tu in tam navada, ne gre in ne sme biti. Vsakdo naj se udeleži posvetovanj in razgovorov, posebno pa občnih zborov. Kdor ne prihaja k rednim zborovanjem, ni član zadruga, je suha veja, ki prav nič ne koristi.

Pozabiti ne smemo omeniti in to s posebnim povdankom, da se nikogar ne sme zapostavljati, mu zabranjevati stopiti v krog aktivnih in razmahajočih delavcev. Omalovaževanje ni in ne sme biti na mestu. Stan, starost nas ne loči; v prospeh vseh je naše delo koncentrirano.

Razruvani so današnji časi. Z delom jilit uredimo. In kdor dela, ima pravico do besede.

Boj, ki se danes bje med socializmom (h kateremu štejejo tudi zadruga) in individualizmom (posameznikom - kapitalizmom) je vroč in težak. Prepričani smo, da zmaga socializem, ker mora zmagati. Naše zadruga - rešiteljice so že na vidiku; že sprejemajo v svojo okrilje vse in jih že ogrevajo s svojo idejo. — a.

Vsem članicam!

Pozor! Dobili smo že veliko naročil na superfosfat, žveplo, modro galico in dr. Zadruga, ki nabirajo naročila, naj nam jih čimprej dopošljejo.

Zadružna zveza v Gorici.

ČLANOM, PODRUŽNICAM, ZADRUGAM.

Semena: V zalogi imamo vsa semena, ki jih kmetje potrebujejo. Naročite takoj, da ne ostanete brez njih. Cene so nižje kot pri vseh trgovcih s semeni. Dobro seme — dober uspeh. Zadrugam cenik na razpolago. Edina zadružna semeska trgovina.

Umetna gnojila: Zadnji čas je, da se nabavijo umetna gnojila za travnike, zelenjavo, krompir itd. Na razpolago so: superfosfat, čilski soliter, žveplenokisli amonijak, 40% kalijeve sol, kajnit, leucit, ter razne mešanice, za krompir, grah itd.; pripravijo se tudi druge. Cene so nižje kot jeseni.

Modra galica in žveplo: Pošljite kmalu naročila, da dobite o pravem času te, za vsakega vinogradnika neobhodno potrebne predmete.

Kmetijska zadruga v Trstu.

SPREMEMBA PRAVIL STAVBNIH ZADRUG.

Z dekretom civilnega komisarja za Julijsko Benečijo z dne 8. novembra 1921 N.o 921-9331 di prot. Uff. IX je bila imenovana komisija z nalogom, da

pregleda naslove ustanovitve, usposobljenosti in poslovanja vseh tvrdk, podjetij, zadrug i. t. d., ki nameravajo konkurirati pri razpisih javnih del ali dobav. Sedež komisije je pri IX uradu civilnega generalnega komisarijata v Trstu. Da se uredi enakost sestave in poslovanja v Julijski Benečiji po avstrijskih zakonih ustanovljenih stavbnih zadrug z delovnimi in proizvodjalnimi zadrugami iz kraljestva (Cooperative di Produzione e Lavoro), ki konkurirajo za javna dela ali dobave, poverila se je omenjeni komisiji naloga, da postavi minimalne neobhodno potrebne pogoje, po katerih se imajo enačiti v svojih pravilih in v svojem poslovanju zadruga ustanovljene po avstrijskih zakonih v Julijski Benečiji. Z razglasom civilnega generalnega komisarijata z dne 5. decembra 1921. N. 921-10444 Uff. IX (Osservatore Triestino z dne 5. decembra 1921) so bili izdani predpisi za izjednačenje pravil stavbnih zadrug naše dežele v smislu pravil starih provinc. Novi predpisi pravil so sledeči: člani smejo biti izključno delavci, vrednost deležev največ 100 lir, deležnost največ 5.000 lir, jamstvo dvakratno, vsak član le en glas, nadzorstvo obvezno, vsaj 20% dobička pričravnemu zalogu, največ 5% na dividenda od zadružne glavnice itd. Tudi bo morala prositi vsaka zadruga neglede na to, da je že vpisana v sodnem zadružnem registru za vpis v imenik zadrug pripoznanih od države v smislu gornjega dekreta pri civ. generalnem komisarijatu. Zadruga mora tudi dokazati, da ima sposobnega tehničnega vodjo. — Ti predpisi pa ne veljajo le za prevzemanje javnih del ali dobav, temveč tudi za dobivanje 100% nih predujmov na račun vojne odškodnine.

V »Konsorcij stavbnih zadrug v Gorici« ste včlanjeni razen v prvi številki imenovanih zadrug »Stavbna zadruga Dol. Vrtojba« in Stavbna zadruga Prečnik pri Nabrežini«.

Gospodarske novice.

D. Godna.

POLOM ESKOMPTNE BANKE.

Nekoliko dni pred koncem decembra je Italijanska eskomptna banka zaprla svoje urade. Prostor »Gospodarskega lista« nam ne dopušča, da bi se obširno bavili s to za narodno gospodarstvo naše države velevažno zadevo, vendar je neobhodno potrebno, da list, ki se bavi z gospodarskimi vprašanji, o tem vsaj v glavnih črtah seznanja svoje čitatelje.

Zaprtje centrale in vseh podružnic Eskomptne banke pomeni, da vsi oni, ki imajo v tej banki naložen svoj denar morajo za sedaj počakati, dokler ne bo končno rešena usoda banke. Šele tedaj se bo ve-

delo, ali dobe vlagatelji svoj v banko vloženi denar nazaj, oziroma koliko procentov bodo morali izgubiti. Ako bi bil to kak neznamen provincijalni denarni zavod, bi se njegov polom tikal seveda le njegovih vlagateljev; dotičniki bi pri tem izgubili ves ali vsaj del svojega denarja in stvar bi bila končana. V resnici pa ni tako! Propala banka je važen del italijanskega gospodarskega organizma, vsled česar bodo prej ali slej, bolj ali manj težko občutili posledice tega poloma tudi oni, ki niso nikoli imeli direktnih stikov z njo.

Predvsem ni polom Eskomptne banke nekaj slučajnega, temveč je naravna gospodarska posledica vojne. Še več: banka sama je posledica vojne;

ustanovila se je radi finansiranja vojne, v prvi vrsti vojne industrije. Pred vojno je v finansiranju italijanske industrije igrala prvo vlogo italijanska trgovska banka. Ker so pa to banko ustanovili nemški kapitalisti, je stalo njeno delovanje seveda pod vplivom nemškega kapitala. Radi tega je banka s pomočjo svojega kapitala podpirala organizacije in časopise, ki so delali propagando za Nemčiji prijazno politiko.

Ko se je italijanska vlada odločila, da stopi v vojno proti Nemčiji in je bil za gospodarsko mobilizacijo v Italiji potreben mogočen denarni zavod, se seveda ni bilo mogoče nasloniti na germanofilsko trgovsko banko. To je dalo povod za ustanovitev novega ogromnega denarnega zavoda s pomočjo francoskega in angleškega kapitala. Tako je nastala nova banka pod imenom »Italijanske Eskomptne banke«.

Nova banka je večino svojega kapitala in poverjenih jej hranilnih vlog porabila za ustanovitev novih, oziroma za razširjenje že obstoječih industrijalnih zavodov, ki so izdelovali potrebščine za vojno. Dokler je trajala vojna se je seveda banki in industrijalnim zavodom, katere je ona vzdrževala, godilo izvrstno: dobički so kar deževali in delničarji so si delili mastne dividende. Italijanski pregovor pa pravi, da se človek naveliča tudi najlepšega plesa, kako bi se torej narodi ne naveličali krvavega vojnega plesa. Vojna je morala enkrat končati in z njo je končala tudi zlata doba kapitalistov. Zlata ploha je ponehala.

Ako bi ne bili kapitalisti tekom vojne izvlekli iz podjetij sproti vseh vojnih dobičkov, bi se bila gospodarska demobilizacija izvršila v najlepšem redu. En del tekom vojne nakopičenih kapitalov bi se bil porabil za prisposobljenje vojne industrije k gospodarskemu proizvajanju mirnega časa in delo bi se bilo nadaljevalo. Seveda bi se bili kapitalisti morali zadovoljevati z nekoliko manj oderuški dobički. V resnici pa se je zgodilo vse ravno narobe: dobički niso ostali v podjetjih, da bi povečali reserve obratnih kapitalov, marveč so izginili v nenasitnih žepih delničarjev. Ti poslednji pa so hoteli, da bi jim podjetja tudi po vojni prinašala one ogromne dobičke, katerih so se bili privadili tekom krvavega plesa.

Sprememba vojne industrije v stanje normalnih časov je postala vsled tega nemogoča: nastopila je industrijalna kriza. Ker pa ni prav nič ponehala požrešnost veleindustrijalcev in velebankirjev, ki s pravilnim poslovanjem niso mogli doseči vojnih dobičkov, so jih skušali priboriti s pomočjo raznih nevarnih in nečednih špekulacij. Špekulacije so se pa ponesrečile.

Posledice teh razmer so na dlani: gospodarski polomi industrijalnih zavodov in z njimi zvezanih bank. Taka zaslužena usoda je zadela tudi Eskomptno banko.

Čitatelje gotovo zanima izvedeti kako se je tehnično razvila in kako se zaključila kriza v Eskomptni banki? Banka je pred polomom razpolagala s približno 5 milijardami lir tujega denarja, t. j. takega denarja, ki so ji ga zaupali lahkoverni ljudje na obresti. Seveda ni ta denar ležal v njenih blagajnah, marveč ga je ona večinoma porabila za finansiranje zgoraj omenjenih industrijskih podjetij. Ker so pa ta podjetja prišla v nevarnost je jasno, da banka velikega dela teh kapitalov ne bo mogla dobiti nazaj. Vsled tega ji bo tudi nemogoče povrniti ves denar onim, ki so ga ji zaupali. Vse to so dobro vedeli še pred polomom pri banki udeleženi velekapitalisti, ki so posvečeni v vse zakulisne tajnosti finančnih mahinacij. Kdo bi se torej čudil, da so hiteli potegniti iz banke svoje milijonske vloge? Istčasno so se velekapitalisti podvizali, da bi čim prej razprodali akcije Eskomptne banke, ki so se nahajale v njih posesti.

Ponujanje velikega števila akcij kakega podjetja na borzah pa alarmira tudi manjše borzne igralce, ki iz takega slučaja pravilno sklepajo, da se dotično podjetje nahaja v nevarnosti. Da bi preprečila tako alarmiranje širše javnosti, je pričela banka sama posrednim putem pokupovati svoje lastne akcije, v kar je seveda porabljala zaupani jej tuji denar, je svoj lastni delniški kapital zapravila v prejšnjih ponesrečenih špekulacijah.

Vse te operacije pa niso mogle dolgo časa ostati tajne in že po nekoliko dneh so o tem doznali tudi manjši kapitalisti, ki so za prvimi pohiteli, da povlečejo iz banke svoje vloge. Toliko denarja, da bi v nekoliko dneh izplačala vse vloge pa nima niti solidna banka v svojih blagajnah, a kamo-li banka, ki je s ponesrečenimi špekulacijami izgubila mnogo milijonov. Vsled tega ni preostalo nič drugega kakor da se sploh ustavi vsako izplačevanje in banko zapre. Tako je prišlo do zaprtja Eskomptne banke.

Kako bo končala kriza? Bržkone pride do likvidacije Eskomptne banke; upniki bodo dobili morda polovico ali pa nekoliko več ali manj od svojih tirjatev in stvar bo končana. Lahko pa se tudi zgodi, da bodo drugi denarni zavodi priskočili na pomoč Eskomptni banki in ji posodili toliko, da bo lahko izplačala vloge brez vsake izgube ali pa vsaj z le nezatno izgubo od strani vložnikov. Govori se, da hočejo banki pomagati iz zadrege ameriški kapitalisti.

Ako se uresniči prvi iz predvidenih slučajev, bo to izrazit pojav osredotočenja (koncentracije) kapitala; velekapitalisti pomnože svoje kapitale na

škodo malih kapitalistov, oziroma so jih že pomnožili, ker oni milijoni, ki pomanjkujejo Eskomptni banki so na razne načine že izginili v blagajne velekapitalistov.

Zato se sedaj trudijo da bi na kakoršen si bodi način spravili iz zadrege Eskomptno banko, seveda ne iz človekoljubja do malih vlagateljev, temveč zato da ohranijo kredit ostalim bančnim zavodom.

Ako se jim to posreči, se bo to zgodilo le s pomočjo velikega posojila Eskomptni banki od strani drugih bank. Od kje bodo vzeli za posojilo potrebni kapitali? Deloma iz vlog malih kapitalistov v drugih bankah, kar pomeni da bodo malim kapitalistom v njih skupnosti posodili njih lastni denar, deloma pa iz kapitalov velekapitalistov t. j. velekapitalisti bodo svojim revnejšim bratom posodili denar, ki so ji ga potom raznih špekulacij in finančnih sleparstev odvzeli.

Na primeru poloma Eskomptne banke se jako lepo vidi, kako se praktično izvršuje koncentracija kapitala: mali kapitalisti zbirajo svoje kapitale iz žuljev delovnega naroda in jih vlagajo v razne banke in delniške družbe, kjer mali kapitali čakajo, dokler jih ne požrejo veliki.

Banca cattolica v Palermu, ki je poslovala z 1 milijonom lir delniške glavnice, je morala prenehati z delovanjem radi moratorija, ki je dovoljen banki »Banca italiana di Sconto«, katera je, kakor znano, vstavila vsa plačila.

Milanska banka ustavila plačila. — Milanska banka »Canette, Sbarbaro in Bossi« je zaprla svoje urade.

Spet banka, ki je pred konkurzom. — »Banca italiana per l'Industria e Agricoltura« je vstavila delovanje.

Tudi banka »Martini, Bassani, De Vecchi in dr.« v Milanu je vstavila izplačila.

Stanje setve je v Južni Italiji povoljno, v Severni Italiji radi suše slabejše.

Trgovinska pogajanja med Italijo in Jugoslavijo se prično, kakor se zdi, v najbližjem času.

Praški velesojm. — Jugoslavija se udeleži letošnjega velesojma v Pragi. Te dni odpotuje v Prago 6 delegatov jugoslovenskih trgovcev na posvetovanje.

Italijanska-jugoslovenska delniška družba za industrijo in trgovino se je osnovala v Rimu s poldrugim milijonom lir družbene glavnice. Predsednik je komendant Canziani v Rimu, delegirani upravniki pa odvetnik Obuljen v Milanu.

V Dubrovniku se je ustanovilo novo parobrodno društvo: »Braća Matijević i drugovi«. Bra-

tje Matijević so študirali v Gonici in so bili v znamenem zavodu »Kugelmayr«.

Tržaški Lloyd se je pogajal z vlado v Angeri za uvedbo raznih avtomobilskih zvez v Mali Aziji. Zase je zahteval olajšave za svoj parobrodni promet s turškimi pristanišči. Turki so predloge odklonili.

Brezposelnost v Italiji. — V Italiji (brez novih pokrajin) je bilo 1. decembra 1921, 512.260 brezposelnih oseb, med temi 407.444 moških, 104.816 ženskih. Od 1. novembra do 1. decembra 1921 je narastlo število brezposelnih za 19.892.

Cene piva v Gradcu. — V Gradcu stane od 24. jan. naprej liter piva iz sodčka, če ima 7 stopinj alkohola, 228 avstr. kron, z 12 stopinjami 280 kron, črno pivo pa 320 kron. S 1. februarjem se cene še nekoliko povišajo.

Uvoz v Jugoslavijo. Uradna statistika države SHS izkazuje za prvih 6 mesecev l. 1921. uvoz iz inozemstva v sledečih odstotkih: Avstrija 25,35%, Italija 21,65%, sledijo potem po vrsti s svojim importom Čehoslovaška, Anglija, Francija in Nemčija. Italija je tedaj na drugem mestu.

Vodovodna družba v Serinu z glavnim sedežem v Parizu je vsled bančne krize v Italiji zaprosila za moratorij (odlog plačil). Vsled tega je imelo 26. jan. uradništvo podružnice v Napoli-ju silno burno zborovanje, ker se boji, da bo vrženo na cesto. — Serino, prov. Avellino, pri Napoli-ju.

Parobrodni promet med Jugoslavijo in Južno Ameriko. — V Beogradu se je osnovala delniška družba z glavnico 30 milijonov dinarjev za povzdigo ladijskega prometa z južnoameriškimi državami Brazilija, Uruguay, Argentinija.

Tržaško pristanišče. — Promet meseca septembra: Uvoz po železnici okoli 48.000 tonelat, izvoz 69.927. Uvoz po morju 97.061, izvoz 30.474 tonelat. V pristanišče je priplulo 340 naloženih ladij (160.545 ton.) in 552 praznih, skupaj 892, med temi 192 jadrnic. Odplulo je 393 naloženih ladij (156.375 ton.) in 537 praznih, skupaj 910, med temi 212 jadrnic. Uvoz po morju je prihajal po večini iz Anglije, Amerike, Rumunije in notranja Italije.

Električne naprave v Kobariškem Kotu. — Inženirja Priginti in Petz iz Vidma sta napravila načrt za izrabljanje vodnih sil gorenje Nadiže. Centrala bi bila v Stupici, stroški bi znašali 22 milijonov lir.

Danska se ne nahaja, a koravno ni bila zapletena v svetovno vojno, ravno v cvetočih finančnih razmerah. Tudi v privatnih podjetjih ne gre vse od rok. Meseca oktobra je bilo na Danskem 73, novembra 84 gospodarskih polomov.

Cena masla po glavnih mestih severne Italije se giblje med 19 do 28 L.

Cena kureline v Milanu. Živi purani 10—11 L kg, piščanci do 12 L kokoši do 11.50 L kg.

Stavbišča v Beogradu. — Za 1 kvadratni meter zahtevajo v središču mesta 15.000 kron. —

Produktna borza v Moskvi. — Listi poročajo, da je bila ustanovljena 31. decembra v Moskvi borza s pridelki. Vidi se, da vlada Sovjetov vedno bolj popušča od komunističnega načina narodnega gospodarstva.

Kotiček za čebelarje.

Kako napravimo čebelarstvo dobičkanosno?

Dr. Josip Ličan.

Ni dvoma, da je čebelarstvo velike važnosti za povzdigo narodnega gospodarstva. Naša dežela ni bila pred vojno gledé čebelarstva na zadnjem mestu. Iz podatkov, ki jih je l. 1918. objavila avstr. statistična centralna komisija v 5. zvezku, 2. sešitku je bilo l. 1910. na Goriško Gradiščanskem 9.769 panjev (za 1437 več kakor l. 1900) in čebelarjev 791. Po največ je bilo malih čebelarjev, in sicer do 5 panjev je imelo 328 čebelarjev, do 10 panjev 215, do 20 panjev 154 in nad 20 panjev le 94. — Glede Istre izkazuje statistični urad 8.749 panjev (za 3355 več kakor l. 1900) ter 2105 čebelarjev, od teh je imelo do 5 panjev 1.710 čebelarjev, do 10 panjev 258, do 20 panjev 96 in nad 20 panjev 41 čebelarjev; Trst z okolico je imel le 50 čebelarjev z 378 panji.

Vojna je ta narodni kapital, ki je bil v **pretežni večini v rokah malega kmeta**, skoro do cela uničila. Treba bo novega napora in poguma, da se dežela povsipe tudi v tem oziru do prejšnje višine. Kar nič ne bi škodilo, če bi se pojavil med nami kak oblastnik, kakor je bil pruski kralj Friderik Veliki, ki je l. maja 1752. zaukazal, da **morajo uradniki, učitelji, sodniki in duhovniki** za to skrbeti, da goji v krajih, kjer jo paša, vsak kmet lepo število čebelnih družin.

Toda preidimo k naši stvari: Kako napravimo čebelarstvo dobičkanosno? O tem se je med čebelarji že dovolj razpravljalo. A ne bo odveč — mislim — če o tem znova razmišljamo, saj gre za stvar, ki je obče koristna.

Čebelarimo lahko **na roje ali na med**. Kateri način je bolj priporočljiv? To se ne da kar povprek ugotoviti. Oboji način je lahko dobičkanosni, vse je odvisno od okolnosti. Pred vojno so naši čebelarji čebelarili po večini na roje, ker se je roje lahko dobro prodalo zlasti **potom eksporta**. Prav mnogo rojev je šlo od tu na Nemško, v Belgijo, v Galicijo in Finsko ter doneslo čebelarjem lepih svetlih kronic. Žal, da so vojne in povojne razmere skoro uničile ali vsaj silno omejile kupčijo s čebelami.

V daljavi se sicer neka nada zopet svita. Z novimi državami se sklepajo nove trgovske pogodbe,

tako s češko, poljsko, finsko, ukrajinsko in celo z rusko sovjetsko državo. Gotovo je: ko se povrnejo normalne trgovske razmere, se odpre našim čebelarjem **nov trg za kupčijo z živimi čebelami**. Povpraševanjih po njih bo veliko v krajih, kjer je vojna furija iztrebila čebelo (n. pr. na Poljskem, na Ruskem, v Belgiji). Tudi **Amerikanci** — ki so med tem z italijansko pasmo doživeli slabe vspehe — se čimdalje bolj zanimajo za našo čebelno pasmo. Na obzorju se torej svita neko upanje, a dokler se naši čebelarški zadrugi ne posreči najti tozadevnih trgovskih stikov, se bomo po večini morali zadovoljiti s čebelarjenjem na med.

Kedaj bo čebelarenje na med dobičkanosno? Tudi tu je ugoden uspeh odvisen od raznih zunanjih predpogojev. A kljub temu je v veliki meri ugodno čebelarenje na med odvisno od čebelarja samega.

1) Glavno pravilo v tem oziru je sledeče:

Čebelna družina mora biti ob času glavne paše na višku svojega razvoja. Je pač jasno, da čim več je nabiralk, tem več bo medu. Čebelar mora torej skrbeti pravočasno, za časa, da pospeši razvoj čebel. Narava sama mu daje ta migljaj. Vsak čebelar je že opazil, da razširi matica svojo zalego **sorazmerno s pašo**. Ko doneso čebelice prvi cvetni prah prične z zalego, čim bolj rastejo zakladnice cvetnega prahu in nektarja v naravi, tem bolj se širi zalega v panju. Ta čebelni nagon lahko čebelar izvrstno izkoristi. Že prav zgodaj preskrbi svojim ljubljankam na umeten način nadomestek za **cvetni prah, ter jim poklada pšenično moko** v praznih satovih (trotovih) pred čebelnjak. To stori že lahko ob lepem vremenu začetkom ali sredi februarja.

Dalje mora čebele **pravočasno špekulativno krmiti**, da imajo v panju dovolj medu. **Nov vir medu** vzpodbudi čebele k novi energiji in matico k **obilnejšemu zaleganju jajčic**. Kedaj naj se to špekulativno pitanje vrši je odvisno od časa glavne paše. Ker rabi čebela za svoj razvoj 21 dni, se je treba pri pitanju ozirati na to, da se nova zalega izleže **nekoliko časa pred novo glavno pašo**. Če se jim prezgodaj poklada, dobi panj preveč čebel ob času, ko nima zanje narava dovolj hrane, posledica tega je, da ginejo hitro notranje zaloge medu v panju. Ker pa je čas

glavne paše v raznih krajih različen je tudi čas špekulativnega pitanja različen. V eni dobi se krmi, kjer je glavna paša resje, v drugi, kjer je akacija, in zopet v drugi, kjer je glavna paša lipa, kostanj ali ajda.

Jesensko špekulativno pitanje se pa vrši, ko ima jesenska paša ponehati. Tako se prisili matico, da nastavi še zalogo, ki bi jo sicer ukinila. Tako pitanje pomnoži čebelno družino črez zimo, da imamo v pomladnem času že krepke panje.

Spreten čebelar bo po krajevnih razmerah kmalu uvidel, kedaj in kako sme špekulativno pitati čebele.

2) Za razvoj čebel je pa tudi velike važnosti pravočasno **prevešanje v medišče**. To je možno le v modernih n. pr. Žnideršičevih panjih. S prevešanjem se napravi prostor v vališču, ki dobi druge že izdelane satove. Matica ima na razpolago mnogo novega prostora za zalogo. Objednem se s prevešanjem začasno **zamori nagon za rojenje**. Vsa energija čebel se osredotoči v skrbi za zalogo in v nabiranju nektarja. Rojenje prinese v panj neko motenje navadnega dela. Sploh pa oslabi vsled roja — matičnjak, ki dobi mlado neoplojeno matico. Vsled tega se omenji donos medu. Prevešanje se mora zvršiti **pravočasno**, tako da se izleže nova močna zaloga čk pred glavno pašo, ki je pa v raznih krajih različna.

Močna čebelna družina se mora razviti le v velikih panjih, v katerih je dana možnost prevešanja. V ta namen služi pa le panj s premakljivim satjem. Iz tega je razvidno, da bo dosegel **večje vspehe** pri čelebrenju le **čebelar, ki se oklene modernih panjev**, ki imajo vališče in medišče in pa premakljivo satje.

3) V svrhu večjega donosa medu mora čebelar obrniti vso svojo pažnjo na **gojenje prvovrstnih matic**. — Velika je razlika med eno in drugo pasmo. Vsak čebelar je že opazil, da niso vse matice enakovredne. V nekaterih panjih je videti vse polno čebel, a kljub temu malo medu. Tak panj ima matico, ki leže jajca iz katerih prihajajo bolj lene čebele. Tak panj obrača svojo skrb bolj na zalogo — zanemarja pa nabiranje medu. Takim čebelam pravijo, da so »mesene« in ne »medene«.

Umen čebelar bo skrbno izbiral in razmnoževal le **dobro pasmo**. Pazil bo pri tem, da zatira manj vredne matice in trote. Mnogo se lahko učimo v tem oziru od Amerikancev in od Švicarjev. Le gojenje prvovrstnih matic bo omogočilo tudi pri nas napredek v čebelarstvu.

(Konec prihodnjič).

ČEBELNO STANJE IN ČEBELARJEVO DELO V JANUARJU IN FEBRUARJU.

V panju je tišina in globok mir. Čebele so stisnjene v gručo in si čuvajo gorkoto. Če so bile če-

bele pravilno vzimljene, pusti jih popolnoma v miru! Pri čebelnjaku ne delaj nikakega nepokoja; pogostoma pa pogledaj, če je v čebelnjaku vse v redu in zlasti, če niso mogoče žrela zagačena z mrtvimi čebelami ali s snegom, kar moraš seveda takoj odpraviti, ker sicer se ne bi mogle čebele prašiti oziroma bi radi pomanjkanja zraka pomrle.

Včasih prisluskuj na panjevih žrelih. Če slišiš — po potrebi na lahek udarec s prstom — mirno, rahlo šumenje, je znamenje, da so čebele v redu. Če bi pa slišal — brez udarca — razburjeno šumenje, bi to značilo ali da imajo čebele pre malo zraka ali da trpijo mraza in da si z gibanjem in z obilnejšim zauživanjem hrane hočejo povečati gorkoto. Radi tega ne odpiraj panja, da se ne bi čebele prehladile in dobile grižo, kar se prav lahko zgodi v hribovitih in v mrzlejših krajih.

Čuvaj čebele mraza, mišij, senic in posebno prevarljivega solnca! — Če le mogoče naj se žrela panjev zasenčijo, da ne bi prezgodaj izvabljali solnčni žarki na plan čebelic, ki v mrzlem zraku (pod 7 grad C) otrpnejo in umrjejo.

Dokler je sneg, čuvaj jih solnca! Če to ni mogoče ali če moraš radi griže pustiti čebele izleteti, potresi sneg pred čebelnjakom, kolikor ga nisi odstranil, s slamo, senom, listjem i. t. d.

V gorkih dneh izletajo čebele na trebljenje oziroma čiščenje. Tega ne zabranjaj, če kaže toplomer na solncu 14 gradov C in v senci 8 gradov C, temveč pospešuj stem, da odgrneš morebitne zastore ali zaklopke pri žrelih.

Čebele, ki se zvečer, ko so se vrile v panj, dolgo časa ne morejo umiriti ali ki tekajo nemirno po bradici, so najbrž brez matice. Če nimaš matice v pričrvi, bode treba misliti na združenje, ko bode kazal toplomer nad 8 gradov C.

Ponajveč odletajo in umirajo na prostem bolelene ali ostarele čebele. Naj te nikar ne vznemirja, če najdeš pred panji ali na dnu panja nekaj desetih mrtvecev. Je to pač naravni pojav normalnega izumiranja. Ob lepem dnevu odstrani z grebljico mrtvece in mel (odpadki na dnu panja) ali izvleči in očisti oljnato lepenko, če si jo pri vzimljenju v jeseni dal na dno panja. Mrtve čebele preglej vsedkar pazno, ali se med njimi ne nahaja morda tudi matica!

Nikdar ne razdiraj gnezda; kajti poleg hrane potrebujejo čebele v tem času najbolj toplote in miru!

Če ti zasmrdi po kislem, je znamenje, da je v panju griža in loti se jo takoj zdraviti kakor priporoča F. Lakmayer v svoji knjigi »Umní čebelar«.

Sredi januarja, v gorkih dneh še prej, začne matica polagoma staviti zalogo. Ker je zunanja tem-

peratura še nizka, naj bodo panji odeti ali obloženi in naj se ne odpirajo, da ne bi zalega vsled prehlada pomrla in začela gniti.

Da ne bi čebele trpele žeje, naj se postavi pred čebelnjak koritce z vodo, na kateri naj plavajo deščice, da bi čebele ne utonile.

Če imajo čebele malo ali celo nič obnožine, naj se natrosi na sat s trotovskimi celicami pristna pšenična, ržena, bobova ali grahova moka in naj se postavi pred čebelnjak, da se morejo čebele poslužiti tega surogata za hranjenje zalege.

Če primanjkuje medu, naj se čebele v toplih dneh krmi s toplo sladkorno razstopino oziroma z razredčenim (najboljši ajdovim) medom, v mrzlih dneh pa s pokladanjem kandira v koščkih.

Če bi čebele trpele žejo, kar se spozna po belih zrnih strjenega medu v melu, se v hudih dneh, ko čebele ne morejo izletati, lahko napoji čista gobica in se potisne do gnezda.

V teh mesecih je najprikladnejši čas, da si čebelar priskrbi čeb. orodje, da si pripravlja panje, umetne medstene in da žvepla shranjeno satje.

Dr. Bobič.

Panji na račun vojne odškodnine.

Kakor je bilo že objavljeno, namerava Nemčija dobaviti Italiji na račun vojne odškodnine večjo množino panjev, ki bi jih na Goriškem porazdelil med vojne oškodovance deželni kmetijski urad. »Slov. čeb. zadr.« je prevzela obveznost, da razpeča med čebelarje 1000 panjev, a je zahtevala nekatere spremembe na panju albertijevega sestava. V zadnjih dneh je prispelo sporočilo, da je reparacijska komisija v Parizu odobrila zahtevane spremembe, tako da se izdelajo za Goriško panji Žnidaršičeve mere na 10 okvirjev. Panj se zaračuna na vojno oškodnino z zneskom 14 do 16 nemških mark

v zlatu, kar ni veliko z ozirom na solidnost in kakovost izdelka in posebno, če se uvažuje, da se panji dajo na račun vojne odškodnine, o kateri nihče ne ve, kedaj se izplača. Velja pravilo: vzemi, kar se ti ponuja!

V teh dneh se dovršijo pogajanja gledé končno veljavne cene, na kar se bo začelo z izdelovanjem in dovažanjem panjev po en vagon kakor bodo izdelani. —

Pri »Slov. čeb. zadrugi« se je do sedaj prednaročilo nekaj nad 1000 panjev. Čebelarji, požurnite se z naročbo!

Čebelarske potrebščine naj čebelarji naročijo čimprej, da jih bo mogla »Slov. čeb. zadr.« pravočasno nabaviti.

Satnice ali umetne medstene bo letos izdelovala »Slov. čeb. zadr.« Da se naročila ne nakopičijo še le v zadnjem hipu, kakor je navada, se čebelarji pozivljejo, da naj takoj naznanijo svojo potrebo po številu in meri satnic in da napovejo, ali hočejo satnice kupiti ali pustiti predelati lasten vosek.

Čebelarski listi kakor so n. pr. »Slov. čebelar.« lir 15, »ugoslavska pčela«, 10 dinarjev, »Blenenvater« 15 mark, »Apicoltura italiana«, lir 15, se lahko naročijo potom »Slov. čeb. zadruga«, če se vpošlje do 10. februarja vnaprej naročnina s poviškom ene lire za poštno stroške.

Čebelarji se pozivljejo, da naznanijo svoje zaloge voska »Slov. čeb. zadr.« in pošljejo naročnino za »Gospodarski list«, ker drugače izgubimo »kotiček za čebelarje«.

Zaupniki se uljudno prosijo, da vendar enkrat pošljejo vpisnino in deležnino članov, ki so pristopili k čeb. zadrugi.

Dr. L. Bobič, tajnik »Sl. čeb. zadr.«.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Naš poziv na sodelovanje pri „Gospodarskem listu“ je našel zelo živahen odmev. Dobili smo proti pričakovanju veliko prispevkov tako, da smo morali marsikaj odložiti za prihodnjo številko. Prirčna hvala vsem, ki so se odzvali našemu vabilu. Prosimo jih samo, naj nam ostanejo še nadalje zvesti, ter nam pripeljejo še novih sotrudnikov. — Tudi o gospodarskem položaju v Jugoslaviji bi bili naši čitatelji radi obveščeni, zato se obračamo do

svojih prijateljev v Jugoslaviji s prošnjo, da nam vpošljejo kakšne informativne prispevke. — »Kotiček za čebelarje« se je v današnji številki precej razširil in sicer iz enostavnega razloga, ker so nas uši čebelarji skoro prebogato založili. Urednik je bil takorekoč prisiljen se ukloniti njihovi živi agitaciji za razširjenje čebel - ljubljensk. Upa pa zato upravičeno, da se bodo čebelarji odzvali vabilu g. dr. Bobiča in vsi naročili „Gospodarski list“.

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

Upamo, da bodo naši naročniki prijetno presenečeni, ko bodo dobili današnjo številko in bodo videli, da je naš »Gosp. list« že koj pri drugi številki povečal svoj obseg. Storili smo vse, kar je v naši moči, da zadovoljimo naročnike in pomagamo rešiti naše vedno bolj bedno gospodarsko stanje. Pričakujemo pa, da bodo tudi naročniki storili svojo dolžnost in nam takoj vposlali naročnino.

Kdor ne pošlje naročnine mu tretje številke ne moremo več poslati. Zlasti pozivamo naše »zadruga«, katerim smo poslali po več izvodov, da jih razdele, ter vpošljejo po-brano naročnino.

Izdaja »Zadružna zveza« v Gorici.
Tisk. »Narodne tiskarne« v Gorici.
Urednik Polde Kemperle.

Kmetijski tečaji.

Deželni odbor goriški priradi v letu 1922 vrsto posebnih kmetijskih tečajev in sicer po sledečem vspredu:

Vinogradništvo.

1) Dne 27. in 28. februarja. — Cepljenje trt v suho. Teoretični in praktični pouk. V italijanskem jeziku se bo vršil tečaj v deželni trtnici v Beljanu, v slovenskem jeziku pa na deželni kmetijski šoli v Gorici, via Trieste 43. Najvišje število udeležencev: 30 in 30-40 podpor po 30 lir za revnejše udeležence.

2) 12. in 13. junija. — Cepljenje trt v zeleno. Teoretični in praktični pouk. V italijanskem jeziku se bo vršil tečaj v deželni trtnici v Beljanu, v slovenskem jeziku pa na deželni kmetijski šoli v Gorici, via Trieste 43. Najvišje število udeležencev: 30 in 30-40 podpor po 30 lir za revnejše udeležence.

Sadjarstvo.

1) Od 20 do 25. februarja. — Sadjarstvo s posebnim ozirom na obrezovanje. Teoretični in praktični pouk. Tečaja se bosta vršila v italijanskem in slovenskem jeziku na deželni kmetijski šoli v Gorici, via Trieste 43. Najvišje število udeležencev: 30 in 30-40 podpor po 30 lir za revnejše udeležence.

2) 10. in 11. aprila. — Cepljenje v poganjajoče oko. Teoretični in praktični pouk. V italijanskem jeziku se bo vršil tečaj v deželni trtnici v Beljanu, v slovenskem jeziku pa na deželni kmetijski šoli v Gorici, via Trieste 43. Najvišje število udeležencev: 30 in 30-40 podpor po 30 lir za revnejše udeležence.

3) 14. avgusta. — Cepljenje v speče oko. Teoretični in praktični pouk. V italijanskem jeziku se bo vršil tečaj v deželni trtnici v Beljanu, v slovenskem jeziku pa na deželni kmetijski šoli v Gorici, via Trieste 43. Najvišje število udeležencev: 30 in 30-40 podpor po 30 lir za revnejše udeležence.

1) 4. maja. — Semenišče in presajanje. Teoretični in praktični pouk. V italijanskem jeziku na deželni kmetijski šoli v Gorici, via Trieste 43. Najvišje število udeležencev: 50-20 podpor po 20 lir za revnejše udeležence.

2) 24. julija. — Oskrbovanje. Teoretični in praktični pouk. V italijanskem jeziku na deželni kmetijski šoli v Gorici, via Trieste 43. Najvišje število udeležencev: 50. — 20 podpor po 20 lir za revnejše udeležence.

3) 18. septembra. — Pobiranje in sušenje. Teoretični in praktični pouk. V italijanskem jeziku na deželni kmetijski šoli v Gorici, via Trieste 43. Najvišje število udeležencev: 50. — 20 podpor po 20 lir za revnejšim udeležencem.

Podpore za II. tečaj o pridelovanju tobaka (24. julija) se podelijo le onim, ki so se prej udeležili I. tečaja. Podpore za III. tečaj se podelijo zopet le onim, ki so se prej udeležili I. in II. tečaja.

Kmetijske obrti.

1) Od 1. do 30. marca. — Sirarstvo. Teoretični in praktični pouk. Tečaj se bo vršil v slovenskem jeziku v eni ali drugi sirarni na Tolminskem. Kraj in sirarna se šele določi. Najvišje število udeležencev: 12. — 5 podpor po 300 lir za revnejše udeležence.

2) Od 22. do 25. maja. — Sviloreja. Teoretični in praktični pouk. V italijanskem jeziku na deželni kmetijski šoli v Gorici, via Trieste 43. Najvišje število udeležencev: 40. — 20 podpor po 60 lir za revnejše udeležence.

3) Čebeloreja. Teoretični in praktični pouk. V italijanskem in slovenskem jeziku na deželni kmetijski šoli v Gorici, via Trieste 43. V italijanskem jeziku se bo vršil tečaj dne 15., 16., in 17. maja. V slovenskem jeziku, dne 18., 19. in 20. maja. Najvišje število udeležencev: 40 in 40. — 40 podpor po 45 lir za revnejše udeležence.

Določila za sprejem in udeležbo tečajev.

Prošnje za sprejem naj se naslovijo na deželni kmetijski urad v Gorici, kamor naj se pošljejo potom županstva.

Sprejmejo se v tečaje kmetovalci, ki bivašo v deželi goriško - gradiščanski, ki so najmanj 16 let stari in ki znajo čitati in pisati.

Ti slednji podatki morajo biti navedeni v prošnji in potrjeni od županstva. Istotako morajo biti navedeni v prošnji in potrjeni od županstva tudi podatki o ubožnosti in revščini vseh onih, ki prosijo v svojih prošnjah za podelitev v seznamu navedenih podpor za revnejše udeležence.

Po možnosti se poskrbi za brezplačna prenočišča onih udeležencev, ki se udeležijo dva ali več dni trajajočih tečajev iz bolj oddaljenih občin.

Po vpisu in sprejemu so vsi prosilci obvezani udeležiti se posameznih tečajev in se držati natančno določenega pravilnika in urnika.

Podpore se izplačajo ob koncu vsakega tečaja oziroma v dveh enakih obrokih pri onih tečajih, ki bodo trajali po več dni. V teh slučajih se izplača prvi obrok ob otvoritvi, drugi pa ob sklepu vsakega tečaja. Gojencem ki bi se neredno udeleževali tečajev in neprimerno vedli se lahko podpore odtegnjo.

Izpričevalo o obiskovanju se izda le na udeležencevo zahtevo.